

پرونده «جوان» از تأثیر کرونا بر ازدواج جوانان و مادر شدن زنان

شوک کرونا با به جمعیت!

شوک جمعیتی یا حتی خطر فرورفتگی در هرم جمعیت؛ این پیش‌بینی کارشناسان درباره وضعیت جمعیت کشور در سال ۹۹ است. نگرانی‌های جمعیتی و کاهش نرخ زاد و ولد در کشور موضوع تازه‌ای نیست، چند سالی می‌شود نگرانی از وضعیت رشد جمعیت مطرح شده است و حتی شخص مقام معظم رهبری هم در این باره ورود کرده‌اند. با پیدا شدن سر و کله ویروس کرونا اما همه چیز تحت تأثیر قرار گرفته و نگرانی‌های جمعیتی کشور هم نسبت به گذشته بیشتر شده است. موضوع آفت‌زد جدی است که کارشناسان حوزه جمعیت نگران شوک جمعیتی یا فرورفتگی هرم مطرح شده است و حتی امکان است چه زمانی برگزاری مراسم‌های ازدواج از سر گرفته شود.
مطب‌های بارداری که حالا نیمه‌های بارداری‌شان را می‌گذرانند یا پا به ماه هستند، نمی‌دانند برای انجام چکاپ‌های معمول پزشکی باید به کجا مراجعه کنند. بگذریم از نگرانی‌هایی که این خانم‌ها برای خروج از منزل کرونا همه جا در کمین این زنان و حتی فرزندانشان می‌کنند و این امر باید با برنامه‌ریزی پوشش داده شود. در غیر این صورت هرم سنی ایران تساب خود را از دست می‌دهد و ناهمگون می‌شود.
کلمتی پور در عین حال می‌گوید: «به‌صورت کلی هرم سنی جمعیت ایران در وضعیت جوانی قرار دارد و فقط ۱۰ درصد از جمعیت ایران کهنسال هستند. به علت شیوع کرونا در میان کهنسالان این درصد تغییر آنچنانی نخواهد کرد و خلی که در این برهه زمانی در فرزندآوری به‌وجود می‌آید با وجود اینکه تمعات زیادی در بلندمدت دارد اما در هرم سنی فعلی تغییر آنچنانی ایجاد نمی‌کند.»

نمی‌توان همه تقصیرها را گردن کرونا انداخت اما

نمی‌توان از اثر این بیماری سر کاهش ازدواج‌ها و انصراف خانواده‌ها از فرزندآوری و ترس مادران باردار از مراجعه به پزشک و ترس پزشکان از کرونا فرار از خدمت هم صرف‌نظر کرد.

با تمام اینها طبق اعلام سازمان جهانی بهداشت کرونا معلوم نیست کی از این جهان برود و شاید هیچ وقت این اتفاق نیفتد. پس باید زندگی با کرونا

را یاد بگیریم. در حیطه تأثیرات کرونا در موضوع جمعیت و ازدواج‌ها هم بخشی از راه‌حل این ماجرا فرهنگی و بخشی دیگر با سیاست‌گذاری‌های بهداشتی و سلامتی است.

■ مراکز بهداشتی امن برای مادران باردار
بدیهی است اگر این ویروس در جامعه کنترل و مراکز ایمن و دوستدار سلامت مادران با نظارت‌های بهداشتی کافی از سوی وزارت بهداشت راه‌اندازی

دوشنبه ۱۵ اردیبهشت ۱۳۹۹ | ۱۰ رمضان ۱۴۴۱ |

زنان

محمد مهدی نیک ضمیر

کرونا تشدیدکننده کاهش جمعیت است

نه عامل اصلی

سیاست‌های اشتباه جمعیتی در کشورمان پیشینه‌ای طولانی دارد. سیاست‌های تحدید جمعیت از سال ۶۷ با اجرای برنامه‌های تنظیم خانواده آغاز شد و همچنان هم کم و بیش ادامه دارد و آثار و تبعات منفی و ماندگاری را بر جمعیت کشورمان گذاشته است.

پیری هرم سنی جمعیت و نگرانی از رسیدن نرخ رشد جمعیت به صفر یا حتی منفی چالش‌هایی است که سیاست‌های جمعیتی کشور از خود بر جای گذاشته است. سال ۹۱ بود که مقام معظم رهبری به صراحت درباره وضعیت جمعیت کشور و از دست رفتن سیمای جوان اپرز نگرانی کردند و خواستار اصلاح اشتباهات گذشته شدند.

در ادامه این ماجرا شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوباتی را برای تشویق خانواده‌ها به فرزندآوری در دستور کار قرار داد. همچنین سیاست‌های کلی جمعیت از سوی مقام معظم رهبری ابلاغ شد.

اما وقتی سراغ این اسناد بالادستی و مصوبات می‌رویم می‌بینیم هیچ یک از آنها تاکنون اجرایی نشده و همین مسئله موجب شده است روند کاهش جمعیت در کشور ادامه یابد. بر اساس گزارش کمیته رصد و پایش سیاست‌های جمعیتی دبیرخانه شورای عالی انقلاب فر هنگی سال ۹۸ کمترین میزان مولید در ۵۰سال اخیر ثبت شده است. طبق این گزارش سال ۸۰ تا ۹۴ در کشور افزایش مولید در رخ حال دادن بوده است، اما پس از سال ۹۴ به علت خالی شدن توان درونی جمعیت تعداد تولدها با شیب تقریباً تندی شروع به کاهش کرده و در سال ۹۷ میزان مولید کشور نسبت به سال قبل با کاهش بیش از ۸ درصدی مواجه شده که در دو دهه اخیر بی‌سابقه بوده است.

ضمن اینکه در شش ماهه اول ۹۸ نسبت به شش ماهه اول سال ۹۷این تعداد با ۱۳درصد کاهش مواجه بوده که کاهش بیش از ۹۲هزار تولدی را به همراه داشته است. بر همین اساس تعداد تولدهای سال ۹۷در مقایسه باسال ۹۴ نشان دهنده کاهش ۲۰۳ هزار و ۷۱۰ نفری جمعیت است. همچنین میزان مولید از حدود ۲۰در هر هزار نفر جمعیت در سال ۹۴ با کاهشی محسوس به ۱۶/۷ در هر هزار نفر جمعیت در سال ۹۷ رسیده است و تخمین زده شده در سال ۹۸ نرخ زاد و ولد با ۱۴/۵ تولد به‌ازای هر هزار نفر جمعیت به کمترین خود برسد. ۵۰سال گذشته رسیده است. طبق برآوردهای انجام شده بر مبنای نتایج سرشماری، در حالی که جمعیت ایران در پایان نیمه اول سال ۹۸ به ۸۲ میلیون و ۷۷۶ هزار و ۲۷۰ نفر رسیده بود، مطابق نتایج سرشماری، نرخ رشد جمعیت ایران از ۱/۹ درصد در سال ۹۰ تا ۱/۴ درصد در سال ۹۵ رسیده است و برابر با دهه نشان می‌دهد نرخ رشد جمعیت هم اکنون به حدود یک درصد رسیده باشد.

بر مبنای روند رخ داده در نرخ رشد جمعیت کشور حتی بدون رخ دادن پدیده‌ای همچون کرونا هم پیش‌بینی‌های جمعیتی از ادامه روند کاهش نرخ رشد جمعیت در آینده خیر می‌داد.

حالا اما کرونا با چالش‌هایی که در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سلامت ایجاد کرده است همچون کاتالیزور یا تشدیدکننده باعث روند کاهش جمعیت در کشورمان شده است. این مسئله نرخ تولیدی پیش‌رفته که برخی نگرانی‌ها را از کاهش قابل توجه مولید در سال جاری یا حتی بحث‌هایی همچون فرورفتگی جمعیت مطرح می‌کند. با تمام اینها ناگهانی واقع‌بینانه می‌توان دریافت کرونا عامل اصلی روند کاهش جمعیت در کشورمان نیست و تنها به عنوان یک عامل تشدیدکننده باید به آن نگاه کرد.

این بدین معناست که حتی اگر کرونا هم برود اما چالش‌های دیگری که سرراه ازدواج و فرزندآوری جوانان قرار دارد باقی‌مانند روند کاهش جمعیت هم همچنان با همین شیب تند به جلو خواهد رفت.

دورنما

شوک به جمعیت کشور

از نیمه دوم ۹۹

شش ماهه نخست سال ۹۹ شاید نتوانیم تأثیر کرونا بر رشد جمعیت کشور را مشاهده کنیم اما نیمه دوم امسال اثرات کرونا در رشد جمعیت و تعداد مولید خودش را نشان می‌دهد.

آطور که محمدمهدی تندگوبان، معاون

امور جوانان وزارت ورزش و جوانان می‌گوید، پس از شهر یورما قطعاً آمار تولد

به‌صورت چشمگیری کاهش می‌یابد و اگر در این برهه زمانی چاره‌ای برای آن اندیشیده نشود، شاید آمار تولدها به یک سوم نیز در مقاطعی کاهش یابد. آقای معاون این مقوله‌را به مراتب خطرناک‌تر از کاهش شیب افزایش یا کاهش جمعیت می‌داند و معتقد است کرونا کشور را با یک شوک جمعیتی مواجه می‌کند. به گفته تندگوبان کرونا بر هرم سنی کشور تأثیر خواهد گذاشت و شاید این آسیب تا ۱۶سال آینده درک شود اما به ناگاه در آینده که ترکیب هرم سنی کشور ناهمگون شود، آن زمان به صورت جدی متوجه این آسیب می‌شویم. کرونا خلی برای گروهی از جمعیت ایران ایجاد می‌کند که تا ۵۰سال با آن دست به‌گریبان خواهیم بود. یکی از رهاکارهای اثرگذاری کرونا بر کاهش جمعیت کشور اثرات منفی آن بر مقوله ازدواج است. تأثیر کرونا بر ازدواج تنها با به هم زدن مراسم ازدواج زوج‌هایی که بنا بود در فاصله اسفند تا همین روزهایی که در آن هستیم به خانه بخت بروند خلاصه نمی‌شود. این امر تبعات دیگری نیز دارد که یکی از آنها طولانی شدن مدت آشنایی و عقد زوجین است. این طولانی شدن غالباً آسیب‌هایی در پی دارد و گاهی نیز منجر به از بین رفتن رابطه می‌شود. علاوه بر اینکه شاهد کاهش آمار ثبت ازدواج در کشور خواهیم بود، افرادی که قصد آغاز یک رابطه منجر به ازدواج داشته‌اند نیز با بن‌بست مواجه می‌شوند و باید شروع مقدمات ازدواج را به چند ماه بعد موکول کنند و شاید ازدواج آنها نیز به سال آینده نیز نرسد که باز هم بر ازدواج‌های

■ کاهش تعداد ازدواج‌ها یک نتیجه مهم و منطقی دارد، کاهش فرزندآوری

به گفته معاون جوانان وزارت ورزش و جوانان علاوه بر اثرگذاری کاهش ازدواج‌ها بر بخت جمعیت، شاهد خانواده‌هایی هستیم که چند سال از زندگی آنها گذشته و برای مثال برنامه داشته‌اند پس از تثبیت وضعیت اقتصادی و کاری اقدام به فرزندآوری کنند که این قبیل خانواده‌ها نیز به‌واسطه شیوع کرونا و ترس از ابتلا به کرونا در مراکز درمانی از فرزندآوری برهیز می‌کنند. این موارد به صورت مکرر در مراکز مشاوره مطرح شده و خانواده‌ها به‌صورت علنی این مسئله را عنوان کرده‌اند.

هر چند روند کاهش جمعیت کشور مان موضوعی است که از سال‌ها پیش با آن درگیر هستیم و ریشه‌ها یش به تصمیمات اقتصادی، سیاسی و فرهنگی چند دهه قبل در کشور بازمی‌گردد و نمی‌توان همه تقصیرها را گردن کرونا انداخت اما نمی‌توان از ترس این بیماری بر کاهش ازدواج‌ها و انصراف خانواده‌ها از فرزندآوری و ترس مادران باردار از مواجهه به پزشک و ترس پزشکان از کرونا و فرسار از خدمت هم صرف‌نظر کرد

شود، خانواده‌ها و زنان برای مراجعه به این مراکز اطمینان خاطر بیشتری خواهند داشت و برنامه‌های زندگی و فرزندآوری‌شان را تا پایان همه‌گیری کرونا متوقف نخواهند کرد. هم اکنون نیز وزارت بهداشت پروتکل‌های لازم را طراحی کرده اما نظارت کافی و اطمینان خاطر کافی در مادران باردار و زنانی که قصد بارداری دارند هنوز شکل نگرفته است.

■ اصلاح فرهنگ ازدواج

اما بخش دیگر راه‌حل‌ها و رهاکارها برای حل این موضوع به مسائلی فرهنگی ما بازمی‌گردد و اینکه می‌توان بدون برگزاری جشن‌های آنچنانی هم به خانه بخت رفت.

اصلاً شاید ویروس کرونا آمده باشد تا عادات و رفتارها و رسوم غلط ما را اصلاح کند. این می‌تواند جنبه مثبت نگاه به این ویروس و مهمان ناخوانده باشد که در دسرهای زیادی را برای ما درست کرده اما واقعیت اینجاست که بسیاری از رسوم غلط و دست و پا گیر و تجملات و هزینه‌های زیاد در ازدواج موجب شده است بیش از ۱۲ میلیون دختر و پسر ایرانی با وجود آنکه در حال عبور از سن مناسب ازدواج هستند، نتوانند حتی به این موضوع فکر کنند، امری که خود یکی از معضلاتی است که به موضوع کاهش نرخ رشد جمعیت و زاد و ولد در ایران می‌انجامد. اما حالا با پیدا شدن سر و کله ویروس همه افراد جامعه چه فقیر و چه غنی نمی‌توانند مراسمی بر گزار کنند و همین مسئله موجب شده است خیلی از جوانانی که بنا بود در این چند ماه مراسم ازدواجشان را بر گزار کنند و به سر خانه و زندگی شان بروند ازدواجشان را تعطیل نمایند تا روزی که کرونا برود. این در حالی است که طبق آمار سازمان جهانی بهداشت ویروس کرونا به این زودی‌های قرار نیست دست بردارد و برود و باید به جهان با حضور این ویروس عادت کنیم. دنیای با کرونا شاید دنیای زیماتری باشد، دنیایی که همه از فقیر تا غنی یکرنگ و یک مدل باید رفتار کنند! شاید بهتر باشد جوانان و خانواده‌هایی که منتظرند تا ویروس کرونا برود و با برگزاری مراسم تجملاتی و بر زرق و برق به خانه بخت بروند کمی تأمل کنند

و ببینند می‌شود بدون داشتن جشن پرشکوه و پر زرق و برق هم زندگی را آغاز کرد و برگزاری مراسم‌های آنچنانی را به زمان بهتری موکول کنند. یا حتی می‌شود بخشی از این هزینه‌ها را برای آنهایی که زندگی و معیشت‌شان از کرونا آسیب دیده هزینه کرد که قطعاً اگر چنین کاری صورت گیرد دعای خیر آنان می‌تواند ضامن خوشبختی این زوج‌ها شود.

محرومیت زنان باردار از مراقبت‌های پزشکی به دلیل ترس از کرونا!

مادران باردار نیازمند مراقبت‌های پزشکی به در بسته پزشکان وحشت‌زده از کرونا می‌خورند

مطبش باز نبود و ظاهرأ همه از ترس کرونا فرار کردند»

خانم باردار دیگری هم به جوان می‌گوید: «پزشکی که تحت مراقبت‌هایش قرار داشت‌م بعد از ماجرای کرونا مطبش را تعطیل کرده و رفته است حتی به تماس‌های تلفنی من هم پاسخ نمی‌دهد حالا نمی‌دانم باید کجا بروم و چه کار کنم؟!» مواردی از این دست درباره سایر بیماران هم وجود دارد. بیماری‌اری که اگر چه کرونا ندارند اما به مراقبت‌های

وزارت بهداشت و درمان برنامه‌ها و توصیه‌هایی داشته است اما وقتی پای صحبت زنان باردار از ترس و اضطراب می‌شویم در کنار برنامه‌ها باید نظرات جدی‌تری از سوی وزارت بهداشت و سازمان نظام پزشکی در عملکرد مطب‌های خصوصی به خصوص موارد حساسی همچون تخصص‌های زنان و زایمان، قلب و عروق و دیابت صورت گیرد. موارد متعددی از تعطیلی و در دسترس نبودن پزشکان به «جوان» گزارش شده است. خانم بارداری که در منطقه گیشاساکن است به خبرنگار «جوان» می‌گوید: «روز گذشته به خاطر مشکلی که دارم به تمام مناطق گیشا سر زدم اما هیچ پزشک زنانی

با شناسایی نخستین مورد ابتلا به ویروس کرونا در آخرین روزهای بهمن ماه کم‌کم طرح‌های فاصله‌گذاری اجتماعی برای کنترل اپیدمی کرونا اجرایی شد و در این طرح‌ها بسیاری از مطب‌ها و مراکز درمانی هم تعطیل شدند. این مسئله در کنار افزایش بار مراجعه به بیمارستان‌ها، موجب شد تا بسیاری از افراد نیازمند پزشکی و مراقبت‌های پزشکی که به دست برخی پزشکانی بخورند که در این روزهای کرونایی از ارائه خدمت به مردم و بیماران فرار کرده بودند. یکی از این موارد پزشکیان متخصص زنان و زایمان و ماماها هستند و زنان بارداری که نیازمند مراقبت‌های بارداری‌اند خیلی‌ها ایشان نمی‌دانند در این اوضاع و احوال باید به کجا مراجعه کنند! نگرانی از فقدان شرایط مناسب برای مراقبت‌های

دوران بارداری و ترس از ابتلا تا خارج شدن از منزل موضوعی است که موجب شده تا آن دسته از خانم‌هایی که برای بارداری و فرزندآوری در این روزها برنامه‌ریزی کرده بودند هم تا اطلاع ثانوی و روشن شدن وضعیت ویروس کرونا از آن مهم‌تر روشن شدن وضعیت مطب‌های پزشکان و مراکز سونوگرافی و مراقبت‌های بارداری فرزندآوری‌شان راه تأخیر بیندازند.

■ پزشکان زنانی که تلفنشان را هم جواب نمی‌دهند
در این میان وزارت بهداشت و درمان برنامه‌ها و